

JÁN TAŤÁK

· SOCHY A ATELIÉR ·
· STATUES AND ATELIER ·

JÁN

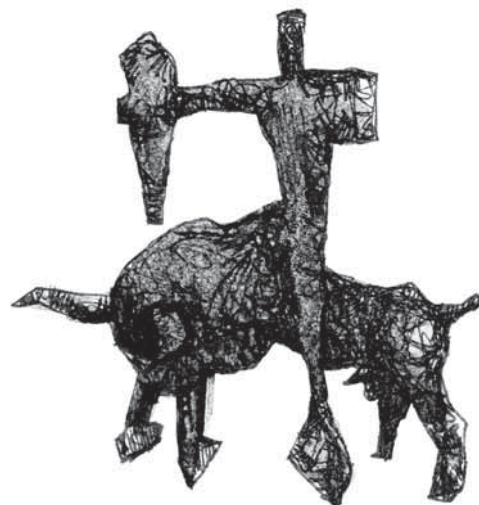
· SOCHY A ATELIÉR ·

· STATUES AND ATELIER ·

EUROPA

PodĎakovanie / Acknowledgements:

Martinovi Plchovi, Svetozárovi StraĎinovi, Fedorovi Kriškovi,
Giuseppemu Salvionimu, Ľudovítovi Petránskemu, Danici Loviškovej,
Ivanovi MelicherĎkovi, Martinovi Vrabcovi, Milanovi BeladiĎovi,
Anne Oravcovej a Štefanovi Sekovi (Base et Silhouette s.r.o.),
Erike Minárikovej, otcovi (my father) Martinovi, mame (my mother)
Darinke, manželke (my wife) Janke a deĎom (my children) Jakubovi,
Kristínke a Larinke.

Ján Ďapák: Sochy a ateliér / Statues and Atelier

Copyright © Ján Ďapák 2013

Koncept / Concept © Martin Plch 2013

Texty / Texts © Fedor Kriška, Giuseppe Salvioni, Ľudovít Petránsky, Danica Lovišková, Ivan MelicherĎk

Preklad / Translation © Erika Mináriková, Andrea DemoviĎová

Jazyková korektúra / Proofreading: Erika Mináriková

Fotografie / Photos © Štefan Seko – fotografia na obálke / cover photo, portrét / portrait, 18, 19, 21, 24, 30, 31, 32, 38,
42, 45, 46, 47, 54, 58, 61, 62, 65, 66, 69, 71, 72, 75, 76, 78, 80, 83, 89, 96, 100, 105, 106, 109, 110, 112, 125, 127, 128, 130,
131, 132, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 148, 150-1, 153, 156, 161, 163, 165, 166, 167, 169, 171, 172, 174, 177, 180, 181, 184,
187, 188, 189; Štefan Strapák – 41, 48, 49, 51, 52, 57, 90, 91, 92, 94, 95, 98, 101, 115, 116, 119, 120, 142, 143, 144-5, 146,
149, 164, 168, 178, 183, 186; Ctibor Bachratý – 9, 13, 15, 16, 17, 28, 191; Luboš Fúsek – 33, 162; Dušan Knap – 11;
Richard Guzman – 6, 26; Pavol KopaĎka – 190; Anna KoĎibálová – 22-3

Grafická úprava / Graphic arrangement © Martin Vrabec 2013

Sadzba / Layout © Milan BeladiĎ (www.beeandhoney.sk) 2013

TlaĎ / Print – Kasico, a.s., Bratislava

Prvé slovenské vydanie / First Slovak Edition

bee&honey
visual communication

© Vydavateľstvo Európa / Europa Publishing House 2013

Bratislava

Slovenská republika / Slovak Republic

www.vydavatelstvo-europa.sk

objednavky@vydavatelstvo-europa.sk

Všetky práva vyhradené. Nijaká Ďasť tejto knihy nesmie byĎ reprodukovaná, uchovávaná v rešeršných systémoch
alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom, vrátane elektronického, mechanického, fotografického Ďi iného záznamu
bez predĎhádzajúceho písomného súhlasu majiteľov autorských práv.

All rights reserved. This publication may not be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form
or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission
of the copyright owner.

ISBN 978-80-89666-02-7

Kniha vychádza aj vĎaka finanĎnej podpore Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

This book is published with the financial support of the Ministry of Culture of the Slovak Republic.

V SPOLUPRÁCI
S MINISTERSTVOM KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pre mňa existuje dielo. Estetiky sa ma netýkajú. Ja som si nikdy nedával otázku ohľadom umenia. Jednoducho som pracoval, nikdy som nezostavoval programy. Asi aj z toho dôvodu nemám rád diskusie. Reči sa stanú táraninami. Naopak, ja milujem prácu a považujem sochárstvo za činnosť, ktorá má byť vykonávaná v celej vážnosti, podľa vlastného svedomia.
Giacomo Manzù

For me only the work exists. Aesthetics do not concern me. I never posed myself any question concerning art. I simply worked, I never compiled any programmes. That may also be the reason I dislike discussions. The talk becomes chit-chat. On the contrary, I love the work and I consider sculpture the activity that should be carried out really seriously, according to one's consciousness.
Giacomo Manzù

Na začiatku tvorivého procesu sochára Jána Ľapáka býva autorova tušená predstava a túžba vytvoriť výtvarnú metaforu z pocitu nesmierneho obdivu a úžasu nad podobami zázraku života.

Sochárova téma i jeho výtvarná poetika je daná jeho bytostným spojením s prírodou. S tou ozajstnou, nenarušenou prírodou, ktorá si uchovala svoju podobu, pôvodné poslanie, silu i schopnosť oslovovať človeka v každom dennom i ročnom období nielen svojou neopakovateľnou krásou, ale predovšetkým svojimi vnútornými hodnotami i tajomstvom vyzývajúcim bádateľného ducha k vzájomnému dialógu.

Už pri autorovej prvej výstavbe v Galérii mesta Bratislavy pred desiatimi rokmi (1992) sme upozorňovali na jeho korene vnímania a prijímania sveta, ktoré podľa všetkého siahajú až niekde na Oravu, kde mlynárčili jeho prapredkovia a kam sa vždy rád vracia. Tu v prítomí a nenapodobiteľnej atmosfére mlynárskych priestorov sa odohrávali jeho prvé dobrodružné stretnutia s kameňom a drevom, čo sa v dôvernej symbióze celé dni hýbali a krútili, aby naplnili svoje nezastupiteľné poslanie. Zrejme odtiaľto sa odvíja jeho vzťah k hrubo otesaným dreveným kladám, jeho cit pre väzbu mohutných tráv, pre ich spájanie s kameňom i kovom, pre tichý, pravidelný klepot kolesa a plynuceho času. Vtedy to boli kaplnky, oltáriky, anjeli, ale aj zvieratka či čerti, tak ako sa vyskytovali v povestiach, ľudových piesňach a prastarých zvykoch oravského kraja. A bol tu autorov zmysel pre úsmev a poéziu, symboly i epické podobenstvá, ktoré zaujali osobitým čarom spojenia drsného i krehkého, vážneho i humorného, minulého i prítomného a trojhlasom reality, túžby a fantázie.

Postupne s plyúcim časom a autorovým umeleckým dospievaním sa jeho pozornosť začína upriamovať na vytvorenie výtvarnej skratky či definície duchovnej podstaty toho-ktorého inšpirujúceho javu, vzťahu, problému; na objavenie vzorcov, ktoré by úderným výrazom a súčasným jazykom oslovili emotívne i estetické zázemie vnímateľa.

Je náhoda, že mnohé drevené, ale aj kombinované plastiky či objekty z deväťdesiatych rokov sa nazývajú Stĺp, Úľ, Schody, Dom, Archa, Trón, Strážca, Pódium, Priestor, čo sú pojmy, ktoré nesú v sebe čosi dávneho až pravekého, ale nemenného, archetypálneho, takže dodnes platného?

A je náhoda, že nielen tieto, ale aj neskoršie Ľapákovy diela majú blízko k spôsobu myslenia umelcov starovekých kultúr, ktorí dokázali aj v prítomí paleolitu absolútne pochopiť a vyhmatať podstatu pravekého myšlienky, či už v obrazových víziách na jaskynných stenách, alebo v trojrozmerných artefaktoch?

Ako sme naznačili: každé dielo sa rodí z pôvodnej autorovej predstavy, no, čo bude možno prekvapujúce, ale o to sympatickejšie, v procese ďalšieho vývoja sochár ponecháva plastike slobodu vyvíjať sa podľa vlastnej logiky

a genetických zákonitostí aj za cenu zmeny pôvodnej idey, pravdaže, ak jej vývin neprekročí rámec jeho vytríbeného umeleckého názoru a bude korunovaný dostatočne presvedčivou pointou.

Čím ďalej, tým viac sa autor dokáže inšpirovať tým podstatným, aj keď neviditeľným, ale dostatočne imaginatívnym, čo nemá určené rozmery ani vymedzený tvar, čo spočíva niekde vo vnútri pod viditeľnými vonkajšími nánosmi a zaprášenými vrstvami času. Nemohli by to byť napríklad i kopce a vršky, ktoré pravdepodobne ukrývajú v sebe nepoznané významy, iné svety so svojimi historickými pravdami tektogenézy a s nimi súvisiacimi novými obzormi nášho poznania?

(Tu by som rád pripomenul, že ten zmysluplný pohyb pod povrchom vonkajšej kôry sa v týchto súvislostiach rozhodne netýka iba vrstiev a štruktúr našej zemegule. Veľmi príbuzný konštruktívny pohyb, čo hýbe kontinentmi nášho ustáleného vnímania sveta, vyplýva predovšetkým z vnútorného napätia či iskrenia v myslí a duši tvorcu, je oným *condicio sine qua non*, pre autorov inšpirujúci prístup k svetu a svojmu poznaniu.)

Svoju vyššie spomenutú poznámku na okraj Ľapákovy výstavy pred desiatimi rokmi som uzavrel sľubom, že vzhľadom na autorov mimoriadny talent a jeho predpoklady budeme veľmi pozorne sledovať jeho výsledky, aktivitu aj tvorivú orientáciu v neprehľadných súvislostiach súčasného domáceho i zahraničného umenia. (Vtedy som naozaj nemohol tušiť, že situácia vo výtvarnom umení bude viac ako zložitá.) Ale prítomná výstava a jej katalóg by mali byť malým dôkazom čiastočného naplnenia mojich sľubov.

Iste, výstava sochára Jána Ľapáka, žiaľ, obmedzená nevelkými priestorovými možnosťami, môže len symbolicky prezentovať jeho dlhoročné úsilie.

Takže bude záležať predovšetkým na predpokladoch a dobrej vôli všetkých nás, ako a či si nájdeme tú správnu chvíľu a cestu vedúcu k pochopeniu tajomstva posolstva hodnôt večnosti naznačenými inštalovanými dielami autora.

apríl 2002

At the beginning of Jan Ľapák's creative process is the sculptor's inkling and desire for creating a plastic metaphor, springing from his immense admiration or astonishment at the various aspects of a miracle that is called life.

The sculptor's theme and his plastic poetry are determined by his essential connection with nature as such. It is the connection with real, untouched nature which has preserved its form, original mission, strength and its ability to address mankind every day and season, not only with its inimitable beauty, but, above all, it addresses mankind with its inner values and mystery, challenging a searching spirit to a mutual dialogue.

As far back as the author's first exhibition that was held in the Bratislava City Gallery 10 years ago (1992), we called your attention to his roots of perceiving the world which, most likely, can be traced back to his forefathers in Orava, where the author always likes coming back. His first adventurous contacts with stone and wood were taking place exactly here, in a dusk, and in an inimitable atmosphere of a mill, that was moving and turning all days in an intimate symbiosis in order to fulfill its irreplaceable mission. Obviously, the sculptor's relationship towards rough-hewn and wooden beams has unwound from this moment as well as his sense of bonding massive beams with stone and metal or his sense of a silent, regular clatter of a wheel and flowing time.

That time, they were chapels, altars, angels, but even animals and devils, the same way as they appeared in legends, folk songs and ancient traditions in Orava's region. And there was also the author's sense of smile and poetry, his sense of symbols and epic parables that has engaged everyone with a special magic of connecting rough with fragile, serious with humorous, past with present together with the three voice of reality, desire and fantasy.

Gradually, as the time has passed away and together with the process of reaching the sculptor's artistic maturity, his attention starts focusing on creating a plastic abbreviation or definition of a spiritual substance of this or that inspiring phenomenon, relation or problem. He is also focusing on revealing such patterns that would be able to address a viewer's emotive and aesthetic background by means of their motive expression and contemporary language.

Is it only a coincidence that many wooden, but even the combined plastic arts or objects coming from the 1990s are named The Column, The Beehive, The Stairway, The House, The Ark, The Throne, The Guard, The Stage, and The Space which are the notions containing something distant, even ancient, but invariable, archetypal and so still valid?

And is it really a chance that not only these, but even later Ľapák's Works have been closely connected with the ways of thinking due to the artists of the ancient cultures who, even in the dusk of the Stone Age, were able to understand and find by touch the substance of an idea entirely, either in the pictorial visions on the cave walls or in the three-dimensional artifacts?

As we have suggested: each work of art is born from the author's original conception, but, what might not be only surprising but even more likable, is the fact that the a sculptor leaves a plastic art the freedom to develop according to its own logic and genetic rules, even at a cost of changing the original idea, and, certainly, if its development will not exceed the bounds of the author's artistic conception, and will be crowned with a sufficiently persuasive point.

The farther, the better is the author able to find inspiration from what is significant, even if it is invisible but imaginative enough, what does not have the clearly defined size even the shape, and what lies within and under the visible, outside deposits, and dusty time layers. Could they be, for example, hills which, most likely, hide their unrecognized meanings or other worlds with their historic truths of the tectogenesis, and the new horizons of our knowledge that are closely connected with them?

(Here I would like to remind you that this meaningful motion, under the surface of the outer crust, which, in these connections, certainly does not relate only to the earth's layers and structures. The very related, constructive motion that is moving the continents of our settled world perception results from the mental tension or sparking in the author's mind and soul. This motion is that *condicio sine qua non*, it is the author's inspiring approach towards the world and his mission.)

My comment, as mentioned above at the edge of Ľapák's exhibition that was held 10 years ago, I concluded with a promise that, with regard to the author's exceptional talent, we will carefully watch his results, activity even his creative orientation within the confused relations of the contemporary art at home and abroad. (That time I really had no inkling that the situation in the fine arts would be more than problematic.) But the present exhibition and its catalogue should be the small evidence that my promises were partly fulfilled.

Undoubtedly, Ján Ľapák's exhibiton, unfortunately, limited by not a large space, can present the sculptor's long-standing effort only symbolically.

Most of all, it will depend on the abilities and good will of all of us, how, and if at all, we will find the right moment and the way leading to the comprehension of the mysterious message of eternal values indicated by the author's installed works.

April 2002

TEKTOGENEZA

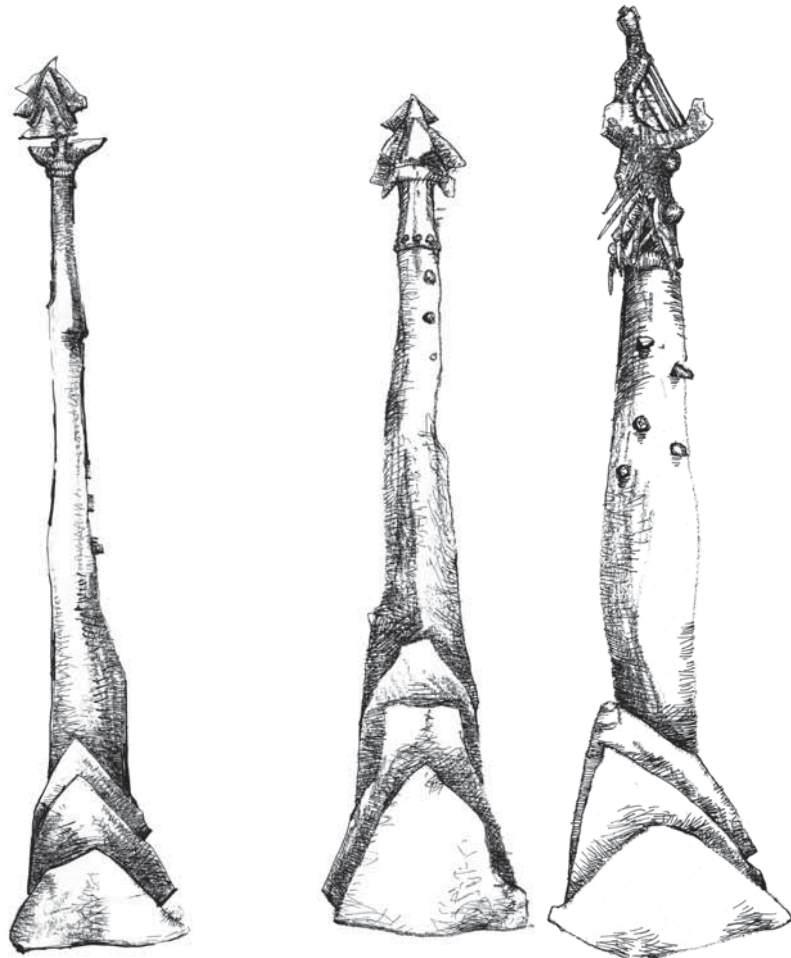
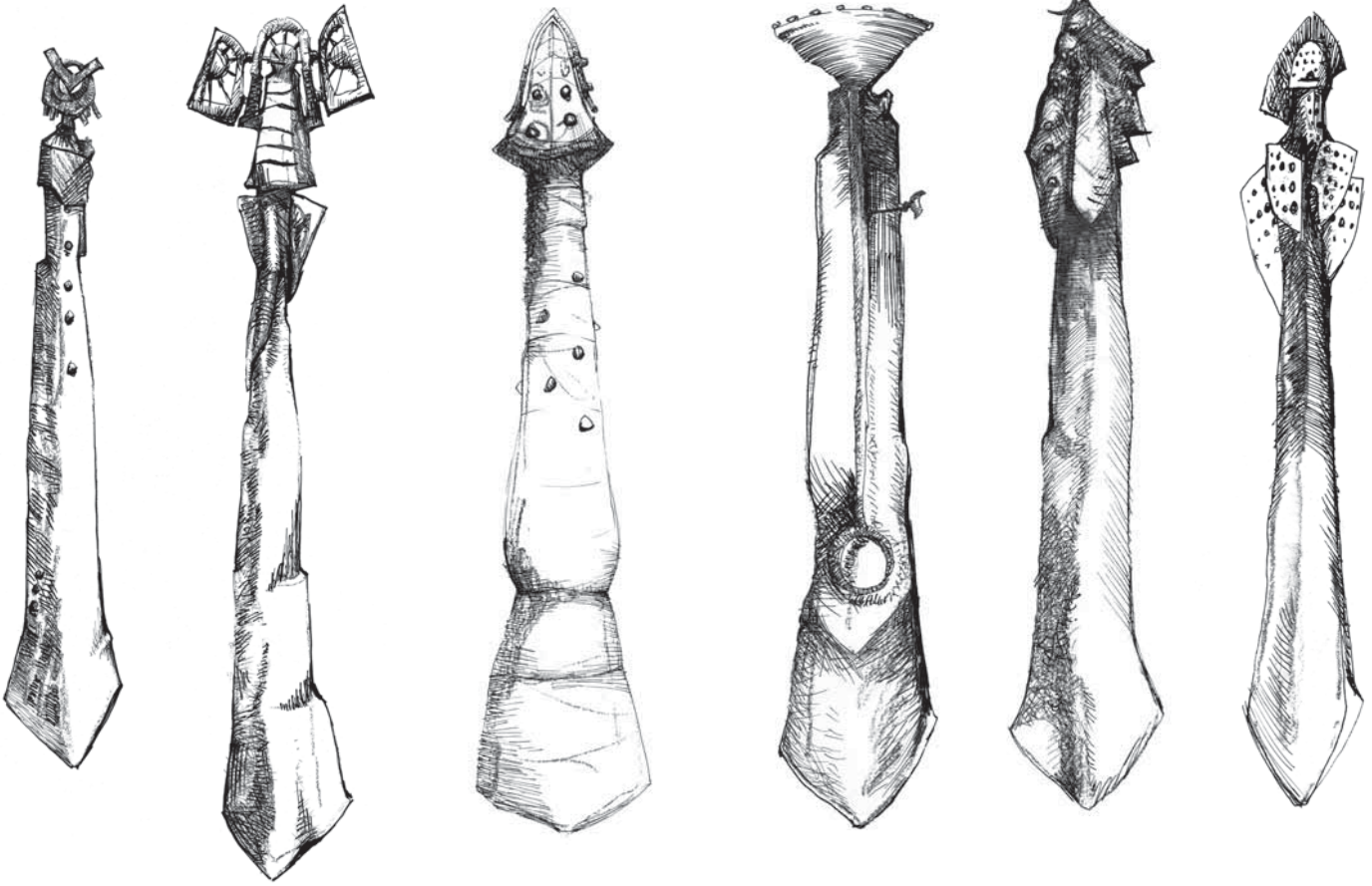
• Tectogenesis • 230 x 320 x 130 cm • 1999

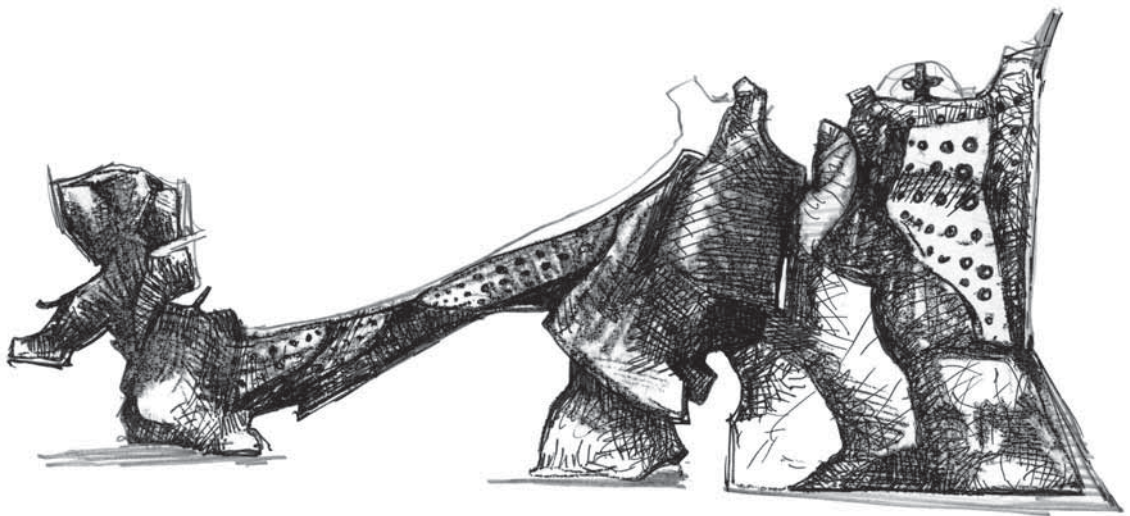
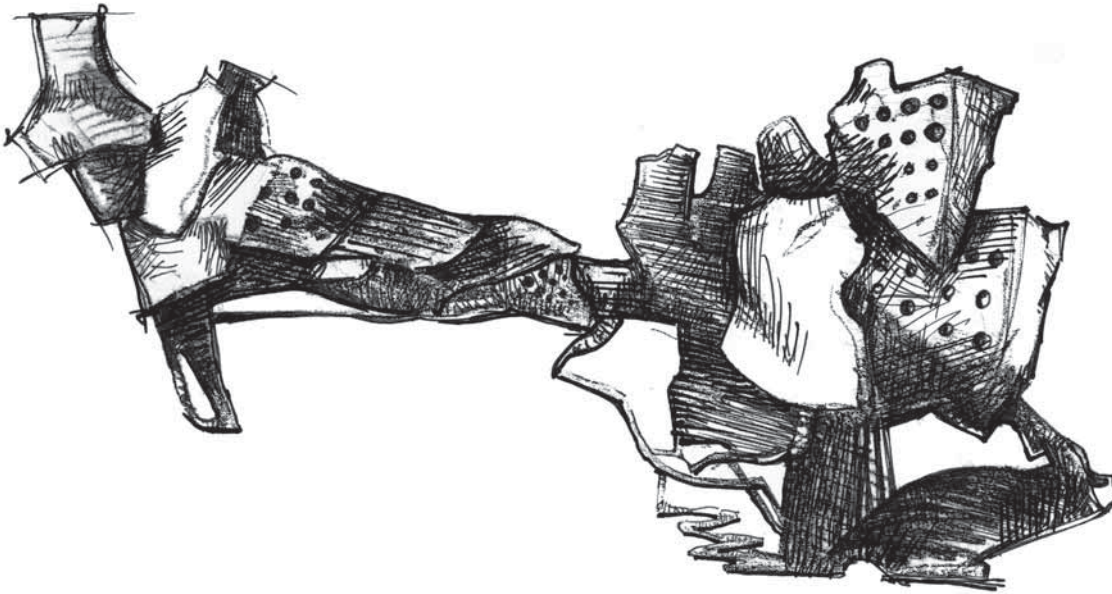
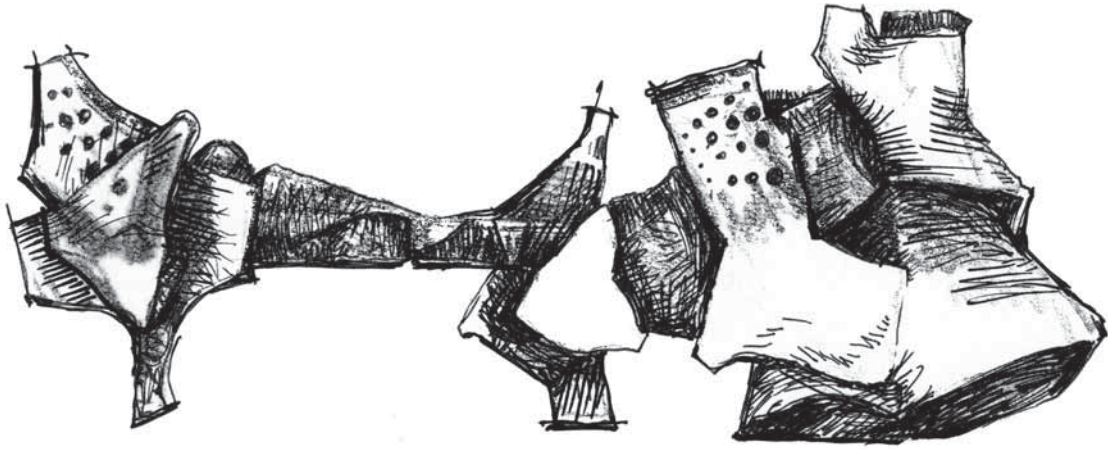

Ja verím v to, že kamene dýchajú.
My to nevieme precítiť s našimi krátkymi životmi.
Teeton Dakota,
náčelník kmeňa Sioux

I believe that the stones breathe.
We cannot feel it with our short lives.
Teeton Dakota,
headman of the Sioux tribe

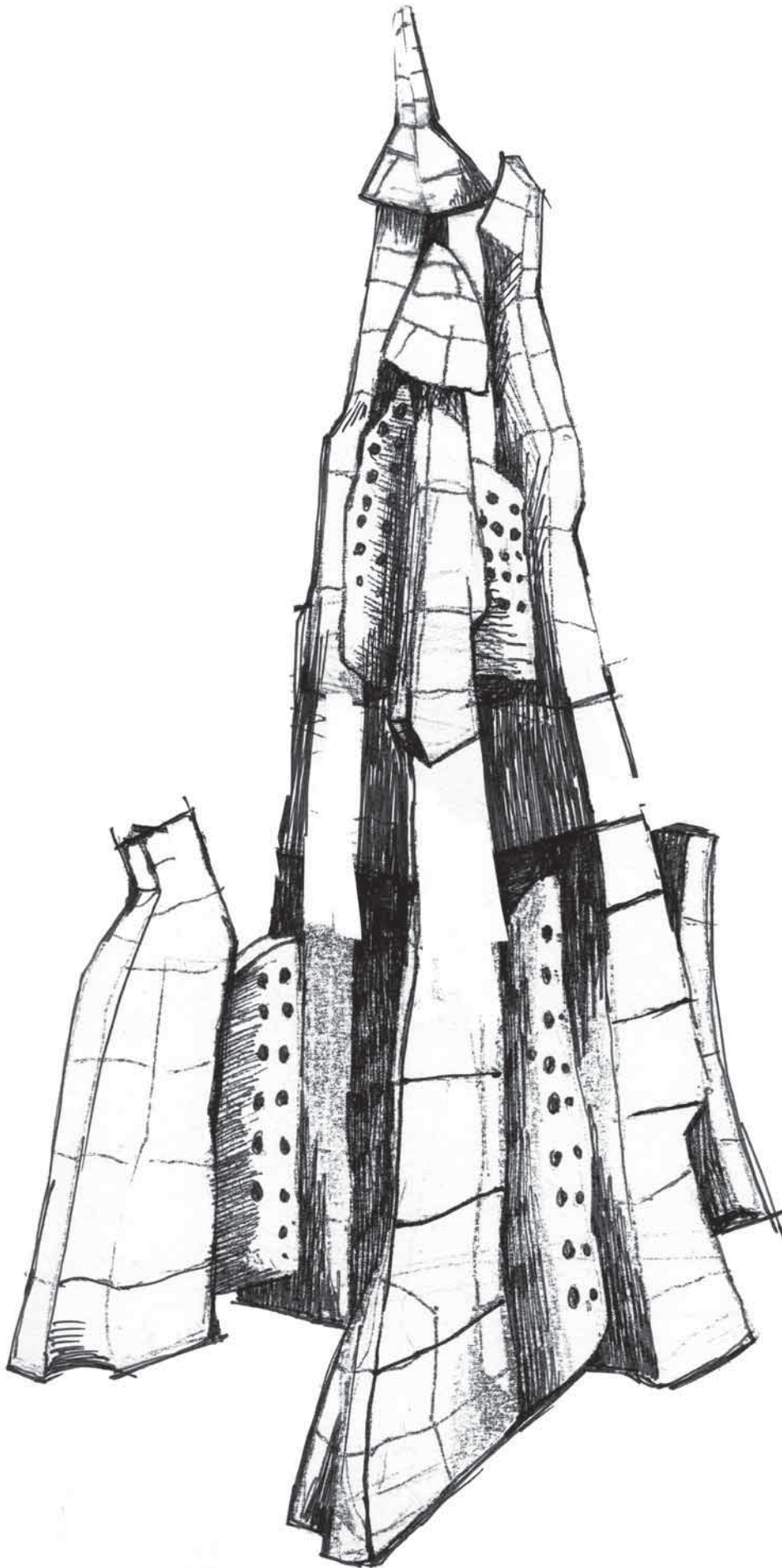

TOŠENJE TIBETU

• Forefeeling of Tibet
• 77 x 81 x 50 cm • 2000

KOPCE A VEŽA • Hills and The Tower • 94 x 124 x 97,5 cm • 2000

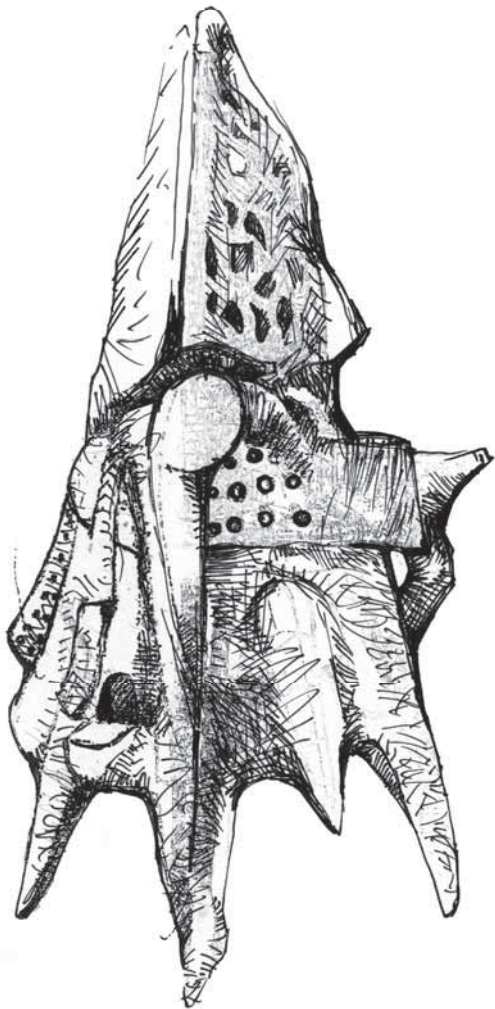
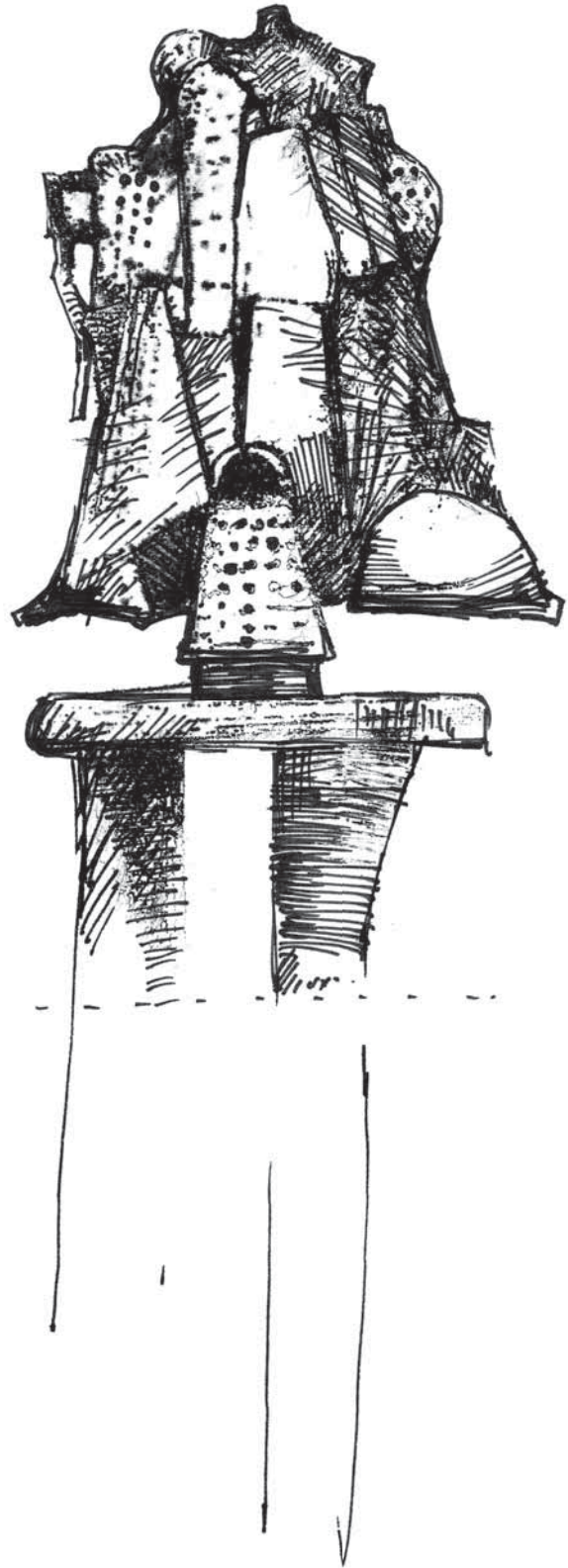
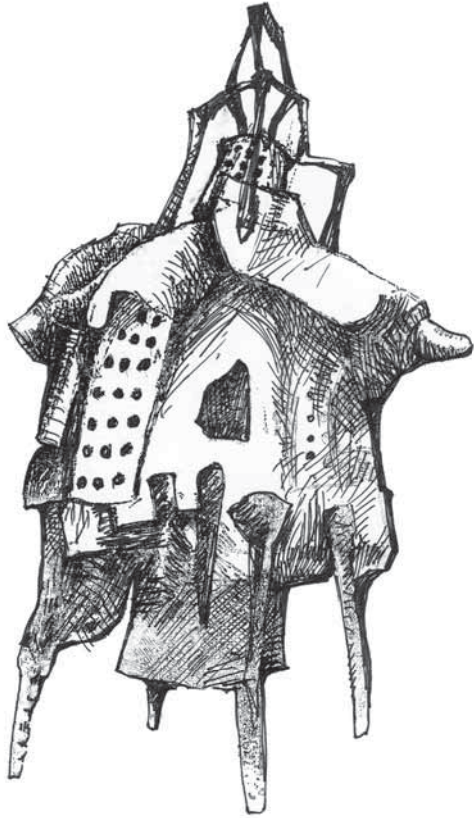

PEVNOST

• Fortress • 198 x 148 x 136 cm • 2000

KRAJNA

• Country • 71 x 42 x 83 cm • 2002

